

Bruselj, 27. junij 2022
(OR. en)

10729/22

POLMAR 43
POLGEN 102
COMAR 42
ENV 676
ENER 340
MAR 137
MARE 54
PECHE 235
RELEX 897
SUSTDEV 118
TRANS 451

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Prejemnik: Generalni sekretariat Sveta

Št. dok. Kom.: JOIN(2022) 28 final

Zadeva: SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU,
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU
REGIJ Usmeritev za trajnostni modri planet – skupno sporočilo o agendi
EU za mednarodno upravljanje oceanov

Delegacije prejmejo priloženi dokument JOIN(2022) 28 final.

Priloga: JOIN(2022) 28 final

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN
VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 24.6.2022
JOIN(2022) 28 final

**SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Usmeritev za trajnostni modri planet – skupno sporočilo o agendi EU za mednarodno
upravljanje oceanov**

{SWD(2022) 174 final}

UVOD

Oceani so nujni za življenje na Zemlji, saj imajo za ljudi in ves planet neprecenljive koristi, omogočajo pa tudi opravljanje nepogrešljivih storitev. Pri uravnavanju podnebja imajo ključno vlogo, proizvedejo več kisika kot vsi gozdovi skupaj ter so bistvenega pomena pri spopadanju s perečimi svetovnimi izzivi, kot so prehranska varnost, energetski in zeleni prehod. V obalnih skupnostih so del socialne in kulturne dediščine, prav tako pa so ključnega pomena za mednarodno trgovino, saj več kot 80 % svetovnih trgovinskih poti poteka po morju, približno dve tretjini svetovne nafte in plina pa izvirata iz morja ali pa se po morju dobavljata. Oceani so kljub temu pogosto spregledani. Uporabljajo se v nezakonite namene, kot so piratstvo, terorizem ali oboroženi ropi na morju, trgovina z ljudmi, tihotapljenje prepovedanih drog in orožja.

Mednarodno upravljanje oceanov teži k reševanju številnih izzivov, ki izhajajo iz njihove večrazsežnostne in medsebojno povezane vloge. **Evropska unija** je bila leta 2016 **prvo vodilno gospodarstvo**, ki je začelo izvajati agendo za mednarodno upravljanje oceanov¹ ter se zavezalo varnim, zavarovanim, čistim, zdravim in trajnostno upravljanim oceanom. Čeprav EU ostaja zvesta programu, je treba agendo zaradi več dogodkov posodobiti.

Prvič, boj proti podnebnim spremembam in degradaciji okolja je med najpomembnejšimi **političnimi prednostnimi nalogami EU**. Oceani so vključeni v **evropski zeleni dogovor** in vizijo za **močnejšo Evropo v svetu** ter so svetovno vprašanje, ki zahteva večstranski odgovor².

Drugič, stanje oceanov se pospešeno slabša, saj se ti še naprej uničujejo zaradi netrajnostnih človekovih dejavnosti in njihovega škodljivega vpliva, zato prihaja do korenitih sprememb, pri tem pa obstaja tveganje, da bodo dosežene **prelomne točke**. Kritično stanje oceanov se odraža v **omejenem izpolnjevanju pomembnih svetovnih zavez**, zlasti ciljev iz Aičija v okviru Konvencije o biološki raznovrstnosti (CBD) ter agende ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenega cilja trajnostnega razvoja št. 14 (SDG14 – življenje v vodi).

Tretjič, oceani so med najpomembnejšimi svetovnimi geopolitičnimi prizorišči, kar dokazuje nedavno zaostrovanje napetosti v vzhodnem Sredozemlju in Južnokitajskem morju, pri čemer države članice pozivajo k spoštovanju ozemelske celovitosti in pravic plovbe ter k mirnemu reševanju sporov. Vojaška agresija Rusije proti Ukrajini vpliva na svetovno stabilnost in varnost črnomskega območja ter vzbuja skrb zaradi posledic za pomorstvo.

Četrtič, oceani so pridobili politično podporo na svetovni ravni in leto 2022 je zanje prelomno, saj poteka več ključnih pogajanj³ in konferenc o oceanih⁴. Oceani so postali pomembnejši v mednarodnih razpravah o podnebjju in biotski raznovrstnosti. Pomorska kriza, ki jo je poglobila pandemija COVID-19, je izpostavila pomen socialne razsežnosti, tj. dostojnih delovnih in življenjskih razmer za pomorščake⁵. Mednarodno pozornost je pritegnilo tudi dejstvo, da nekatere države ne spoštujejo mednarodno dogovorjenih pravil in standardov, kar povzroča nelojalno konkurenco in izkrivlja enake konkurenčne pogoje v škodo deležnikov EU. Tipičen primer so odprti registri.

¹ JOIN(2016) 49 final.

² COM(2019) 640 final; JOIN(2021) 3 final.

³ Pogajanja za sporazum o odprtem morju (biotska raznovrstnost na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije), svetovni okvir za biotsko raznovrstnost po letu 2020 in prepoved škodljivih subvencij za ribištvo v STO, sklenjena 16. junija 2022.

⁴ Vrh En ocean (od 9. do 11. februarja 2022, Brest), sedma konferenca Naš ocean (od 13. do 14. aprila 2022, Palav), druga konferenca ZN o oceanih (od 27. junija do 1. julija 2022, Lizbona).

⁵ [wcms_760649.pdf \(ilo.org\)](https://www.wcms.760649.pdf)

Za EU in njene države članice, ki imajo največjo skupno izključno ekonomsko cono na svetu, je ob upoštevanju zgoraj navedenih dogodkov **nujno, da ponovno potrdijo in posodobijo svojo zavezo k boljšemu upravljanju oceanov.**

Grožnje oceanom⁶

- *Zaradi segrevanja morske vrste izginjajo dvakrat hitreje od kopenskih.*
- *34,2 % svetovnega morskega ribolova sestavlja prelov.*
- *Na Arktiki se je v zadnjih 40 letih območje ledu zmanjšalo za območje, ki je približno šestkrat večje od Nemčije.*
- *Če se bo ozračje segrelo za 2 °C, bo izginilo več kot 99 % koralnih grebenov.*
- *Vsako leto proizvedemo 300 milijonov ton plastičnih odpadkov. Recikliranih je le 9 %.*
- *Srednja gladina morja se bo po scenariju zelo visokih emisij toplogrednih plinov še naprej dvigala do približno 0,3 metra do leta 2050 in do 2 metrov do leta 2100, pri tem pa bo obstajalo tveganje za prisilno razseljevanje ljudi, in sicer do 340 milijonov ljudi do leta 2050 in 630 milijonov ljudi do leta 2100.*

CILJI

EU bo na podlagi agende za mednarodno upravljanje oceanov iz leta 2016 in postopka posvetovanja z deležniki na področju oceanov⁷ prevzela aktivnejšo vlogo pri mednarodnem upravljanju oceanov ter izvajanju agende ZN do leta 2030 in njenega cilja trajnostnega razvoja št. 14, tako da bo:

- na **globalni, regionalni** in **dvostranski** ravni okrepila okvir za mednarodno upravljanje oceanov;
- z usklajenim in dopolnjujočim pristopom k skupnim izzivom in kumulativnim učinkom do leta 2030 uresničila **trajnostnost** oceanov;
- poskrbela, da bodo oceani **varen** in **zavarovan** prostor, saj se zaostrujejo konkurenca v mednarodnih vodah in izzivi za večstransko ureditev, ki temelji na pravilih;
- poglobila mednarodno **znanje** o oceanih za sprejemanje odločitev, ki bo temeljilo na dokazih ter bo namenjeno zaščiti in trajnostnemu upravljanju oceanov.

KLJUČNE PREDNOSTNE NALOGE EU PRI MEDNARODNEM UPRAVLJANJU OCEANOV⁸

Zaustaviti in obrniti trend izgubljanja morske biotske raznovrstnosti:

⁶ Pinsky, M.L., Eikeset, A.M., McCauley, D.J. *et al.* Greater vulnerability to warming of marine versus terrestrial ectotherms (Večja ranljivost morskih ektotermnih organizmov zaradi segrevanja v primerjavi s kopenskimi ektotermnimi organizmi). *Nature* 569, 108–111 (2019); FAO. 2020. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. Sustainability in action* (Stanje svetovnega ribištva in akvakulture leta 2020. Trajnostnost v akciji). Rim; IPCC AR6 WG1; [New elevation data triple estimates of global vulnerability to sea-level rise and coastal flooding \(Na podlagi novih višinskih podatkov potrrojene ocene svetovne ranljivosti zaradi dviganja morske gladine in poplav na obalnih območjih\) | Nature Communications.](#)

⁷ Prek [ciljno usmerjenega spletnega posvetovanja](#); [poziv k predložitvi dokazov](#) – glej povzetek posvetovalnih dejavnosti o posodobitvi agende za mednarodno upravljanje oceanov; forum EU za mednarodno upravljanje oceanov.

⁸Več ukrepov je navedenih v prilogi k temu skupnemu sporočilu.

- Čim prej skleniti ambiciozen sporazum ZN o odprtem morju (biotska raznovrstnost na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije)
- Do leta 2030 uresničiti ambiciozen svetovni okvir za biotsko raznovrstnost po letu 2020, da bi morska zavarovana območja zajemala 30 % morij in oceanov
- Določiti nova obsežna morska zavarovana območja v Antarktičnem oceanu

Zaščititi morsko dno:

- Prepovedati globokomorsko rudarjenje, dokler ne bodo ustrezno odpravljene vrzeli v znanosti, dokler bo imelo rudarjenje škodljive učinke in dokler ne bo morsko okolje učinkovito zaščiteno
- Po potrebi zakonsko urediti uporabo ribolovnega orodja, ki je najbolj škodljivo za biotsko raznovrstnost

Zagotoviti trajnostno ribištvo in akvakulturo:

- Sprejeti pristop ničelne tolerance do nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova (IUU)
- Nadgraditi svetovni sporazum STO o škodljivih subvencijah za ribištvo, sklenjen junija 2022, in spodbujati njegovo okrepitev z elementi, ki še niso bili dogovorjeni
- Revidirati tržne standarde EU za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture

Zagotoviti skladnost z mednarodnimi pravili in standardi:

- Spodbujati tiste, ki delujejo kot odprti registri, k izpolnjevanju obveznosti držav zastave

Boriti se proti podnebnim spremembam za zdrave oceane:

- Do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost, vključno z razogljichenjem ribolovnih in drugih pomorskih dejavnosti
- Ohraniti funkcijo modrega ogljika v oceanih
- Pred kakršnimi koli nadaljnjimi geoinženirskimi dejavnostmi za odvzem ogljikovega dioksida zagotoviti ustrezno znanstveno podlago za utemeljitev teh dejavnosti ter ustrezno upoštevati povezana tveganja in učinke

Boriti se proti onesnaževanju morja:

- Do leta 2024 skleniti ambiciozen, pravno zavezujoč svetovni sporazum o plastiki

Poglobiti znanje o oceanih:

- Spodbujati vzpostavitev medvladnega stičišča znanosti in politike za trajnostnost oceanov, ki bo namenjeno ustanovitvi medvladnega panela za trajnostnost oceanov (IPOS – Intergovernmental Panel for Ocean Sustainability)

Vlagati v oceane:

- Nameniti do 1 milijardo evrov za biotsko raznovrstnost oceanov in obalnih območij ter podnebje, tudi za odprto morje (2021–2027)
- Zagotoviti 350 milijonov EUR letno za raziskovanje oceanov (Obzorje Evropa za obdobje 2021–2027)

Orodja EU za mednarodno upravljanje oceanov

EU je na svetovnem prizorišču priznana kot zagovornica **usklajenih večstranskih odzivov na svetovne težave** in podpornica **mednarodnega sistema, ki temelji na pravilih**. Oceani zahtevajo kolektivni pristop na podlagi določb mednarodnega prava, v središču katerega je Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS)⁹. EU s svojim

⁹ Svetovno upravljanje oceanov temelji na konvenciji UNCLOS, vsesplošnem pravnem okviru, v katerem je treba izvesti vse dejavnosti glede oceanov, ter njenih dveh izvedbenih sporazumih, in sicer (i) sporazumu o

političnim in diplomatskim vplivom, zakoreninjenim v spoštovanju temeljnih pravic in vrednot ter spodbujanju trajnostnega razvoja v skladu z Agendo 2030 in njenimi cilji trajnostnega razvoja, deluje kot poštena posrednica, povezovalka in **gonilna sila** v mednarodnih **pogajanjih, forumih in postopkih**, s čimer podpira odločitve in ukrepe, ključne za trajnostno upravljanje oceanov.

EU si v skladu z evropskim zelenim dogovorom, skupnim sporočilom o multilateralizmu, strateškim kompasom EU ter politiko EU za mirno, trajnostno in uspešno Arktiko ter strategijo EU za sodelovanje v indijsko-pacifiški regiji¹⁰ prizadeva za **partnerstva in zaveznitva** s tretjimi državami, večstranskimi in regionalnimi organizacijami, vključno z mednarodnimi organizacijami za določanje standardov, in sicer z uporabo svoje finančne in regulativne moči, ter nedržavnimi akterji, kot so nevladne organizacije, gospodarski subjekti, znanstvena skupnost in civilna družba na splošno. To uresničuje z **regionalnimi in dvostranskimi dialogi, sodelovanjem** pri razvoju, povezanem z oceani¹¹, **specifičnim ozaveščanjem in demaršami, oblikovanjem koalicij** na področju ključnih prednostnih nalog in (so)prirejanjem **svetovnih dogodkov z več deležniki**, da bi **mobilizirala in ohranila zagon** za ukrepanje na svetovni ravni.

EU v okviru strategije EU za pomorsko varnost in njenega revidiranega akcijskega načrta¹², ki sta bila pripravljena za zagotavljanje zaščite in varnosti na morju, obravnava izzive, ki vplivajo na varnost oceanov, kot so čezmejni in organizirani kriminal, grožnje svobodi plovbe, grožnje biotski raznovrstnosti, izzivi glede podnebne varnosti ali degradacija okolja zaradi nezakonitega ali nenamernega izpusta.

EU je prepričana, da lahko z zgledom spodbudi napredek in pomaga ustvariti skupno vizijo za razvoj trajnostnega pristopa k upravljanju oceanov po vsem svetu, ter se zaveda, da se **resnična vodilna vloga začne doma**. To se odraža predvsem v ribiški politiki EU, ki temelji na prenovljeni skupni ribiški politiki ter ukrepih za preprečevanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova (IUU); pristopu EU k trajnostnemu modremu gospodarstvu; direktivi o pomorskem prostorskem načrtovanju; okvirih za morske bazene in makroregionalnih okvirih; njeni okoljski politiki, ki zadeva predvsem okvirno direktivo o morskem strategiji, strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030, akcijski načrt za ničelno onesnaževanje in predlog za zakonodajo o obnovi narave; njeni podnebni politiki, ki temelji predvsem na podnebnih pravilih EU, svežnju „Pripravljene na 55“ in prilagoditveni strategiji; njeni zakonodaji o varnosti pomorskega prometa ter ukrepanju na podlagi podatkov, opazovanj in raziskav, zlasti v okviru programa Copernicus, ki je sestavni del vesoljskega programa EU, programa za financiranje raziskav in inovacij „Obzorje Evropa za obdobje 2021–2027“ ter evropske misije „Obnova naših oceanov in voda do leta 2030“¹³.

1. KREPITEV OKVIRA ZA MEDNARODNO UPRAVLJANJE OCEANOV

izvajanju dela XI konvencije UNCLOS z dne 10. decembra 1982 in (ii) sporazumu ZN o uporabi določb konvencije UNCLOS z dne 10. decembra 1982 glede ohranjanja in upravljanja čezconskih staležev rib in izrazito selivskih staležev rib.

¹⁰ JOIN(2021) 3 final; [strategic compass en3 web.pdf \(europa.eu\)](#); JOIN(2021) 27 final; JOIN(2021) 24 final.

¹¹ Prek NDICI – Globalna Evropa. EU in njene države članice so med najpomembnejšimi donatorji razvojne pomoči, povezane z oceani, in prostovoljno prispevajo k mednarodnim organizacijam/postopkom: v okviru razvojne politike EU je bila med letoma 2014 in 2020 za spodbujanje upravljanja oceanov v tretjih državah namenjena več kot 1 milijarda EUR.

¹² 11205/14.

¹³ Uredba (EU) št. 1380/2013; Uredba (ES) št. 1005/2008; COM(2021) 240; Direktiva 2014/89/EU; Direktiva 2008/56/ES; COM(2020) 380; COM(2021) 400; Uredba (EU) 2021/1119; COM(2021) 550; COM(2021) 82; Uredba (ES) št. 725/2004; Direktiva 2005/65/ES.

Sporazumi o partnerstvu o trajnostnem ribištvu zagotavljajo trden okvir za dvostransko sodelovanje z izbranimi partnerskimi državami, ki niso članice EU, ter prispevajo k okrepitvi politike morskega okolja, pomorske in ribiške politike, vključno z okoljskimi, družbenimi in trgovinskimi vidiki.

EU je imela vodilno vlogo na 12. ministrski konferenci STO pri doseganju sporazuma o prepovedi škodljivih subvencij za ribištvo v skladu s ciljem trajnostnega razvoja ZN 14.6 (cilj trajnostnega razvoja 14.6). EU se je zlasti uspešno zavzemala za priznanje povezave med trajnostnim upravljanjem ribištva in pravico do subvencioniranja ribolova pri prelovljenih staležih, popolno prepoved subvencij, ki prispevajo k nezakonitemu, neprijavljenemu in nereguliranemu ribolovu, posebne določbe za odprto morje, ki jih ne upravlja regionalna organizacija za upravljanje ribištva, in stroge zahteve glede preglednosti. EU bo še naprej imela vodilno vlogo v nadaljnjih pogajanjih o dodatnih pravilih STO o subvencijah, ki prispevajo k presežni zmogljivosti in prelovu, v skladu s ciljem trajnostnega razvoja 14.6.

EU je najpomembnejša akterka v **regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva** in ribiških organih po vsem svetu. V njih spodbuja trajnostnost ribjih staležev, pregledno sprejemanje odločitev na podlagi tehtnega znanstvenega mnenja ter krepi znanstvene raziskave in skladnost.

Ključnega pomena je tudi **ohranjanje in trajnostno izkoriščanje živih arktičnih morskih virov**, vključno z ribjimi staleži. EU je kot podpisnica Sporazuma za preprečevanje nereguliranega ribolova na odprtem morju v osrednjem Arktičnem oceanu zavezana, da navedeni sporazum v celoti izvaja¹⁷.

EU si v okviru svoje strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030 pripravlja „akcijski načrt“, namenjen ohranitvi ribolovnih virov in zaščiti morskih ekosistemov, ter ukrepe za omejitev vpliva ribištva, tudi na morskem dnu, in prispevanje k okoljskim ciljem.

Varstvo morskega okolja se usklajuje na regionalni ravni prek sodelovanja EU na konvencijah o regionalnih morjih, zlasti prek tesnih povezav z izvajanjem okvirne direktive o morski strategiji v sami EU, kar zagotavlja, da si tako države članice EU kot tudi tretje države enakovredno prizadevajo za zaščito morij in oceanov.

EU ima tesne vezi z več partnericami, na primer dolgotrajno partnerstvo z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami, ki ga želi utrditi s partnerskim sporazumom z Organizacijo afriških, karibskih in pacifiških držav (OAKPD), ki bo nadomestil Sporazum iz Cotonouja. Skupaj s sporazumi o partnerstvu in sodelovanju ter trgovinskimi sporazumi med EU in številnimi tretjimi partnerskimi državami bo zagotovila podlago za boljše politično in strateško sodelovanje na podlagi skupnih vrednot in ciljev.

Sodelovanje za oceane pod vodstvom EU

Nezakoniti, neprijavljeni in neregulirani ribolov (IUU)

- *V okviru upravnega sodelovanja za izvajanje sistema potrdil o ulovu, določenega v uredbi o ribolovu IUU, Komisija redno sodeluje s 93 tretjimi državami.*
- *Od leta 2010 je bilo 27 tretjih držav obveščениh o možnosti, da bodo v boju proti ribolovu IUU opredeljene kot nesodelujoče tretje države.*
- *17 držav je uspešno izvedlo potrebne ukrepe, zato so bila njihova obvestila umaknjena.*
- *EU je podpisnica sporazuma Organizacije za prehrano in kmetijstvo o ukrepih države*

¹⁷ Sklep Sveta (EU) 2019/407.

pristanišča, tj. prvega mednarodnega zavezujočega sporazuma, namenjenega ribolovu IUU.

Sporazumi o partnerstvu o trajnostnem ribištvu

- EU ima trenutno 13 veljavnih protokolov k sporazumom o partnerstvu o trajnostnem ribištvu s tretjimi državami:
 - 9 sporazumov o ribolovu tuna: Zelenortski otoki, Slonokoščena obala, São Tomé in Príncipe, Gabon, Cookovi otoki, Sejšeli, Mavricij, Senegal in Gambija (s komponento ribolova osliča pri zadnjih dveh),
 - 4 mešane sporazume: Grenlandija, Maroko, Mavretanija in Gvineja Bissau.

Regionalne organizacije za upravljanje ribištva

- Regionalne organizacije za upravljanje ribištva so mednarodne organizacije, ki urejajo regionalne ribolovne dejavnosti na odprtem morju.
- EU je glavna udeleženka v regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva s celega sveta ter sodeluje v 5 regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva za tuna in 13 regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva za ribe, ki niso tun.
- EU in njene države članice so Komisiji za ohranjanje antarktičnih živih morskih virov (CCAMLR) predložile dva predloga za morsko zavarovano območje, in sicer eno na vzhodni Antarktiki (od leta 2012) in drugo v Weddellovem morju (od leta 2016). Ko bosta ti morski zavarovani območji potrjeni, bosta varovali območje, veliko 3 207 milijonov kvadratnih kilometrov. Znatno bosta prispevali k boju proti podnebnim spremembam in ščitili morsko biotsko raznovrstnost Antarktike.

Konvencije o regionalnih morjih

- Konvencije in akcijski načrti o regionalnih morjih zagotavljajo medvladne okvire za obravnavanje degradacije oceanov in morij na regionalni ravni.
- EU je pogodbenica treh konvencij o regionalnih morjih, ki obsegajo morske vode EU:
 - Helsinška konvencija – HELCOM (Baltsko morje),
 - Konvencija OSPAR – OSPAR (severovzhodni Atlantik),
 - Barcelonska konvencija – Program Združenih narodov za okolje – akcijski načrt za Sredozemlje (Sredozemsko morje).

Druga orodja:

- EU je poleg dveh oceanskih partnerstev s Kanado in Kitajsko za oceanske zadeve vključena v več dialogov in partnerstev na visoki ravni s pomembnimi partnerji.
- EU zagotavlja sodelovanje prek svojih finančnih instrumentov, vključno z:
 - Instrumentom za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI) – Globalna Evropa,
 - Evropskim skladom za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (ESPRA).

2. NA POTI K TRAJNOSTNOSTI OCEANOV DO LETA 2030

2.1 Oceani in podnebne spremembe

Oceani in podnebne spremembe so tesno povezani: oceani so s svojimi ekosistemi ključnega pomena pri uravnavanju podnebja, hkrati pa nanje močno vplivajo podnebne spremembe. Zato morajo biti ukrepi na področju oceanov in podnebnih sprememb usklajeni. Napredek pri tem predstavlja odločitev iz Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), sprejeta na COP26, da bo vsako leto organiziran dialog o oceanih in podnebnih

spremembah, namenjen krepitvi ukrepov za blaženje oceanskih podnebnih sprememb in prilagajanje nanje¹⁸.

Medvladni panel ZN za podnebne spremembe (IPCC)¹⁹ je opozoril na vpliv podnebnih sprememb na oceane²⁰. Poudaril je potrebo po močnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov ter sprejetju trajnih in preudarnih ukrepov za prilagajanje. Ključno je združiti ukrepe z vseh področij, tj. oceanov in kopnega, pri tem pa usklajeno pristopiti k obravnavanju medsebojno povezanih vprašanj podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti in onesnaževanja.

EU je v skladu s Pariškim sporazumom **podnebno nevtralnost do leta 2050** zasidrala v svoje pravo ter je zavezana, da bo zmanjšala emisije toplogrednih plinov iz pomorskih dejavnosti in še naprej napredovala pri prilagajanju podnebnim spremembam. Evropska komisija je predlagala vrsto ukrepov za zagotovitev, da pomorski promet EU prispeva k doseganju tega cilja. Med te ukrepe spadajo nov standard za intenzivnost toplogrednih plinov iz energije, ki se porabi na krovu ladij (FuelEU za pomorstvo), razširitev sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS) na pomorski promet ter revizija obstoječih direktiv o obdavčitvi energije, infrastrukturah za alternativna goriva in energiji iz obnovljivih virov.

Na svetovni ravni je vzpostavljen regulativni okvir o energijski učinkovitosti novih ladij, novembra 2022 pa bodo začeli veljati ukrepi za energijsko učinkovitost obstoječih ladij. Prav tako se pripravljajo varnostne smernice za ladje, ki uporabljajo alternativna goriva, in naslednji sklop konkretnih („srednjeročnih“) ukrepov. EU je Mednarodni pomorski organizaciji (IMO) predlagala načela za ukrep za oblikovanje cen ogljika na svetovni ravni ter si prizadeva za njegovo združitev s standardom za goriva z emisijami toplogrednih plinov na svetovni ravni. Da bi IMO okreplila ambicioznost svoje začetne strategije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov z ladij, jo je začela revidirati.

EU si bo podobno še naprej prizadevala za **razogljičenje ribiškega sektorja**, da bi zmanjšala tudi odvisnost od fosilnih goriv (predvsem dizelskega)²¹, tudi s preučitvijo ukrepov za blaženje ter ribolovnih strategij in orodja, s katerimi se zmanjšajo emisije²² in izboljša učinkovitost rabe energije. Prav tako analizira znanstveni in tehnološki napredek, predvsem iz okvirnih programov EU za raziskave, da bi do začetka leta 2023 v tesnem sodelovanju z vsemi deležniki pripravila akcijski načrt z nasveti in dobrimi praksami glede načina prilagoditve ribiških plovil, da bi postala energijsko učinkovitejša in bi se zmanjšale emisije toplogrednih plinov. V to analizo bo vključena tudi akvakultura.

EU meni, da je **energija iz vetrnih elektrarn na morju in energija oceanov** del rešitve, da v skladu s strategijo EU za energijo iz obnovljivih virov na morju doseže cilj in do leta 2050

¹⁸ V [Glasgowskem podnebnem paktu](#) so oceani priznani v okviru UNFCCC s pozivom, naj se pri vseh delovnih postopkih in v ustanovljenih organih razmisli o vključitvi in okrepitvi ukrepov, pri katerih se upoštevajo oceani.

¹⁹ Special Report on the Ocean and the Cryosphere in a Changing Climate (Posebno poročilo o oceanih in kriosferi v spreminjajočem se podnebnju), dopolnjeno s 6. poročilom IPCC o oceni, ki bo izdano leta 2022.

²⁰ Absorpcija ogljikovega dioksida (25 % antropogenih emisij CO₂) in dodatna vročina (90 % dodatne vročine na Zemlji zaradi učinka toplogrednih plinov) povzročata zakisljevanje in segrevanje oceanov, zaradi tega pa prihaja do dviganja morske gladine, skrajnih vremenskih razmer, beljenja koral, stratifikacije, zmanjševanja količine kisika, mrtvih območij ter sprememb v biološki produktivnosti in porazdelitvi vrst in habitatov.

²¹ To je postalo še nujnejše zaradi vojaške agresije Rusije proti Ukrajini in uvedenih kriznih ukrepov za podporo ribiški floti EU, glej [Ribištvo: drugi sveženj kriznih ukrepov \(europa.eu\)](#).

²² EU bo na primer raziskala nekatere ribolovne tehnike, za katere je znano, da premikajo skladišča ogljika v sedimentih.

postane podnebno nevtralna²³. S proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na morju ima edinstvene izkušnje in je zavezana podpiranju njenega razvoja po vsem svetu, kot je to počela doslej²⁴.

Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje se lahko zagotovi tudi s **sonaravnimi rešitvami**²⁵, in sicer s povečanjem absorpcije in shranjevanja ogljika, zmanjšanjem tveganj glede obal in zagotavljanjem številnih drugih koristi, kot sta boljša kakovost vode ter večja odpornost ekosistemov in skupnosti.

Povezava med podnebnimi spremembami, preprečevanjem degradacije ekosistemov in izgubo biotske raznovrstnosti

- *Vsi scenariji emisij za 21. stoletje napovedujejo zmanjšanje svetovne biomase morskih živalskih skupnosti in možnosti ulova rib ter spremembo sestave vrst.*
- *To bo izziv za mednarodno in nacionalno upravljanje oceanov in ribištva. Zaradi spreminjajočih se porazdelitev ribjih staležev med upravnimi jurisdikcijami bi se lahko destabilizirali obstoječi mednarodni sporazumi o ribištvu in povečalo tveganje za mednarodne spore.*
- *Poveča se lahko povpraševanje po čezmejnem upravljanju ribištva s posebnim poudarkom na prilagajanju in odpornosti ribolovnih virov.*
- *Da bi EU okrepila previdnostne pristope, bo še naprej obnavljala prekomerno izkoriščene ali izčrpane ribolovne vire ter uporabljala strategije za upravljanje ribištva.*²⁶

Razumevanje prelomnih točk ekosistemov

- *Treba je izboljšati količinsko opredeljevanje shranjevanja in tokov ogljika v morskih ekosistemih ter razumevanje podnebno pogojenih prelomnih točk ekosistemov.*
- *Prav tako je treba bolje količinsko opredeliti stroške in koristi odzivov na dviganje morske gladine. Dviganje morske gladine lahko vpliva tudi na izhodišča, na podlagi katerih se v skladu s konvencijo UNCLOS določajo različne pomorske pravice.*

Zanimanje za dejavnosti odvzema ogljikovega dioksida iz oceanov je vedno večje. Protokol k Mednarodni konvenciji o preprečevanju onesnaževanja morja z ladij omogoča in ureja zajemanje in sekvestracijo ogljika v podmorskih geoloških formacijah ter prepoveduje gnojenje oceanov, razen v raziskovalne namene²⁷.

EU je pogodbenica Konvencije o biološki raznovrstnosti, ki poziva, naj se ne izvajajo nobene geoinženirske dejavnosti, ki so povezane s podnebjem in bi lahko vplivale na biotsko raznovrstnost, dokler se ne zagotovi ustrezna znanstvena podlaga za utemeljevanje teh dejavnosti ter ustrezno upoštevanje povezanih tveganj za okolje in biotsko raznovrstnost in povezanih vplivov na družbo, gospodarstvo in kulturo²⁸.

2.2 Boj proti onesnaževanju morja

²³ COM(2020) 741.

²⁴ Npr. z ZDA, Indijo, Japonsko, Vietnamom in Južno Afriko.

²⁵ UNEP/EA.5/Res.5.

²⁶ IPCC, 2019: IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate (Posebno poročilo IPCC o oceanih in kriosferi v spreminjajočem se podnebj).

²⁷ [Konvencija o preprečevanju onesnaževanja morja z odlaganjem odpadkov in drugih snovi \(imo.org\)](https://www.unep.org/press/2020/05/20200520-01).

²⁸ Sklep X/33 konference pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti [UNEP/CBD/COP/DEC/X/33](https://www.unep.org/press/2002/05/20020520-01).

EU je zavezana zaustavitvi vseh vrst onesnaževanja, zlasti onesnaževanja morij iz virov na kopnem. Onesnaževanje morja s plastiko se je od leta 1980 povečalo desetkrat in zahteva svetovni odziv. Odkar je EU sprejela strategijo za plastiko (2018), je vodilna sila pri obravnavanju onesnaževanja s plastiko tako na mednarodni ravni prek svojih diplomatskih prizadevanj kot tudi v Uniji. Aktivno sodeluje v svetovnih pogajanjih, da bi do leta 2024 sklenili ambiciozen, pravno zavezujoč svetovni sporazum o plastiki, kot je bilo dogovorjeno na petem zasedanju skupščine Združenih narodov za okolje. Prav tako je odločena drastično zmanjšati onesnaževanje s kopnega s hranili in kemičnimi pesticidi, med drugim iz kmetijstva, ter sprejeti odločne ukrepe, navedene v akcijskem načrtu EU za ničelno onesnaževanje. Zaradi prelomne odločitve Barcelonske konvencije za predložitev predloga IMO, naj Sredozemsko morje opredeli kot območje nadzora nad emisijami glede žveplovih oksidov, se bo močno zmanjšalo onesnaževanje z ladij.

V sodelovanju s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami je treba obravnavati nevarnost onesnaževanja zaradi streliva, odvrženega v morje. Pričakuje se, da se bo v naslednjih 5 do 10 letih povečalo uhajanje strupenih snovi iz streliva, odvrženega med prvo in drugo svetovno vojno, kar bo ogrozilo morsko okolje ter varnost ribičev in drugih pomorščakov.

2.3 Spodbujanje tistih, ki delujejo kot odprti registri, k izpolnjevanju obveznosti držav zastave

EU krepi prizadevanja za reševanje težav glede držav zastave, ki delujejo kot „odprti registri“ in ki jih nekateri upravljavci ladij izberejo zato, da jih izkoristijo, saj nekatere pomanjkljivo izpolnjujejo mednarodne obveznosti ali slabo nadzirajo plovila (ribolov in pomorski promet), registrirana pod njihovo zastavo.

Izziv „odprtih registrov“ in obveznosti držav zastave

- *Na področju ribištva je eden glavnih dejavnikov, ki prispevajo k ribolovu IUU, pomanjkljiv nadzor nad ribiškimi plovili s strani nekaterih držav zastave, zato mora EU zagotoviti, da vse države zastave izpolnjujejo svoje mednarodne obveznosti glede boja proti ribolovu IUU.*
- *Namerno slab vladni nadzor v teh državah zastave in dejstvo, da je zmogljivost teh držav za regulacijo običajno majhna, sta prepričljiva razloga za podjetja, da plovil ne registrirajo v svoji domači državi.*
- *Nekateri lastniki ladij pogosto izkoriščajo nekatere odprte registre, znane po slabem izvajanju pomorskega prava, da se izognejo obveznostim za trajnostno in varno recikliranje ladij ob koncu njihove življenjske dobe. Sprememba zastave pred razstavljanjem je pogosta praksa, ki resno ogroža učinkovitost ustrezne zakonodaje EU s področja recikliranja ladij ob koncu njihove življenjske dobe²⁹.*

Glede na to je bistveno, da EU še naprej spodbuja koristno preglednost lastništva podjetniških struktur, ki imajo plovila registrirana v EU in zunaj nje, da bo lahko odkrila odgovorne za morebitne nezakonite dejavnosti ali pomanjkljivo izvajanje mednarodnih in drugih obveznosti na področjih pomorstva, ribištva, okolja, obdavčitve, delovnih pogojev in pravic delavcev ter sprejela ustrezne ukrepe.

V zvezi z bojem proti onesnaževanju morja je pomembno tudi, da lahko hitro in učinkovito odkrije lastnike ladij, ki namerno onesnažujejo. Kljub pravilom EU za preprečevanje

²⁹ Uredba (EU) št. 1257/2013.

onesnaževanja z ladij, oddajo odpadkov z ladij ter povečanim prizadevanjem za spremljanje in izvrševanje³⁰ se v evropskih vodah še vedno redno pojavljajo nezakoniti izpusti nafte in drugih onesnaževalnih snovi, njihovo odkrivanje in s tem število kazenskih pregonov pa sta še vedno majhna. V povezavi z izvrševanjem pravil v nadnacionalnem kontekstu pomorskega prometa so bile odkrite težave zaradi razlik med državami članicami EU glede vrst in ravni sankcij.

2.4 Prehod na svetovno trajnostno modro gospodarstvo

Modro gospodarstvo³¹ naj bi se v prihodnjih letih razširilo³². EU si bo v skladu s svojim pristopom modrega gospodarstva prizadevala za spodbujanje gospodarske rasti, izboljšanje možnosti preživljanja, pri tem pa zagotovila trajnostno izkoriščanje morskih virov in dobrobit obalnih skupnosti.

Poleg tega morska hrana pomembno prispeva k prehranski in hranilni varnosti. EU si kot največji svetovni uvozni trg za proizvode morske hrane prizadeva, da vstop na trg ohranja samo za proizvode, ki so trajnostno pridobljeni in proizvedeni. Učinkovito upravljanje ribištva in trajnostna akvakultura sta dejansko osnovna pogoja za pozitivno preobrazbo prehranskega sistema.

EU želi zato z uredbo o ribolovu IUU zagotoviti, da na njenem trgu ne pristanejo nobeni nezakonito ulovljeni ribiški proizvodi. EU bo svojo politiko še naprej krepila tako, da bo v tem okviru razvijala ustrezna orodja IT, vključno z digitaliziranim sistemom potrdil o ulovu.

Komisija bo v skladu s strategijo „od vil do vilic“³³ pripravila zakonodajni predlog za okvir trajnostnih prehranskih sistemov, da bi vključila načelo trajnostnosti v vse politike na področju prehrane in okrepila odpornost prehranskih sistemov, vključno z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz akvakulture. V skladu z mednarodnimi zavezami EU, zlasti v STO, bo upoštevala ustrezne zahteve za trajnostni uvoz hrane. Okvir bo vključeval tudi pravila za zagotavljanje informacij o trajnostnosti hrane (označevanje trajnostnosti).

Trajnostno modro gospodarstvo je treba podpreti s trajnostnim financiranjem. EU povečuje naložbe v zdravje oceanov in preobrazbo v trajnostno modro gospodarstvo. Naložbena platforma EU „BlueInvest“ financiranje usmerja v trajnostno modro gospodarstvo v EU in zunaj nje.

V uredbi EU o taksonomiji za trajnostne dejavnosti³⁴ so trajnostno financiranje in naložbe opredeljeni s seznamom okoljsko trajnostnih gospodarskih dejavnosti. Za gospodarske dejavnosti je zapisano tudi merilo, „da se ne škoduje bistveno“. Taksonomija bo pomagala pri preusmerjanju naložb v trajnostno rabo in varstvo morskih virov, podjetja pa bo vodila tako, da bo zagotavljala skladnost njihovih dejavnosti s tem ciljem.

2.5 Integrirano upravljanje oceanov z morskimi zavarovanimi območji in pomorskim prostorskim načrtovanjem

³⁰ Direktiva 2005/35/ES; Direktiva (EU) 2019/883; <https://portal.emsa.europa.eu/web/csn> .

³¹ „Modro gospodarstvo“ pomeni trajnostno izkoriščanje morja in njegovih virov ter usklajena vizija, v okviru katere se nadzira kumulativni učinek na morske ekosisteme in zagotavlja ustrezno posvetovanje z vsemi deležniki.

³² Uveljavljeni sektorji modrega gospodarstva zagotavljajo 4,5 milijona neposrednih delovnih mest in ustvarjajo promet v višini približno 650 milijard EUR; [The EU blue economy report 2020 \(Poročilo o modrem gospodarstvu EU za leto 2020\) – Urad za publikacije Evropske unije \(europa.eu\)](#).

³³ COM(2020) 381 final.

³⁴ Uredba (EU) 2020/852.

Zaradi vse večjega povpraševanja po izkoriščanju oceanov je potrebno integrirano načrtovanje morskega prostora, pri katerem se ustrezno upoštevajo interesi vseh pomorskih sektorjev in njihov vpliv na morsko okolje ter njihov prispevek k podnebnim spremembam in izgubi biotske raznovrstnosti. S pomorskim prostorskim načrtovanjem se lahko na podlagi pristopa, ki temelji na ekosistemi, podpre doseganje ciljev glede ohranjanja in obnove ter prispeva k trajnostnemu modremu gospodarstvu. EU je na tem področju pridobila pomembne izkušnje, z Medvladno oceanografsko komisijo Unesca pa v okviru svetovne pobude za pomorsko prostorsko načrtovanje sodeluje pri spodbujanju tovrstnega načrtovanja na mednarodni ravni³⁵. S pomorskim prostorskim načrtovanjem se spodbuja čezmejno sodelovanje ter prispeva k zmanjševanju nesoglasij glede pomorskega prostora in obvladovanju kumulativnih učinkov po vsem svetu.

EU spodbuja reprezentativno, ekološko usklajeno mrežo dobro upravljenih morskih zavarovanih območij in druge učinkovite ohranitvene ukrepe, da bi ta območja do leta 2030 pokrivala 30 % morskega prostora. To so uveljavljena orodja za obnavljanje biotske raznovrstnosti in ohranjanje ribjih staležev, doseganje naravne sekvestracije ogljika in podpiranje trajnostne prakse.

3. ZAGOTAVLJANJE ZAŠČITE IN VARNOSTI NA MORJU

3.1 Varnost na morju

EU kot ponudnica pomorske varnosti

- *Pomorska varnost je osnovni pogoj za trajnostno modro gospodarstvo ter mir in stabilnost na splošno. Zakonite dejavnosti ščiti pred dejanskimi ali morebitnimi grožnjami, povezanimi s sovražnimi, nezakonitimi in nevarnimi operacijami na morju. Omogoča nemoten trgovinski tok vzdolž povezovalnih pomorskih poti. Je sestavni del celovitega pristopa k upravljanju oceanov.*
- *Konkurenca v mednarodnih vodah in izzivi za večstransko ureditev, ki temelji na pravilih, se zaostrejejo.*
- *EU kot priznana akterka na področju pomorske varnosti na mednarodni ravni močno nasprotuje vsem enostranskim ukrepom, ki ogrožajo mir, varnost in stabilnost na morju ter kršijo mednarodno pravo.*
- *EU je v skladu s konvencijo UNCLOS zavezana vladavini prava ter zagotavljanju miru in varnosti na morju z multilateralizmom, regionalno pomorsko varnostno strukturo, ki temelji na pravilih, in sodelovanjem s partnerji.*

EU v skladu s svojo strategijo za pomorsko varnost še naprej krepi svojo vlogo ponudnice pomorske varnosti znotraj in zunaj svojih meja. Pri tem uporablja medsektorski pristop k razvijajočim se izzivom in grožnjam za pomorsko varnost, vključno s kibernetскими in hibridnimi napadi, vse večjimi vplivi podnebnih sprememb, degradacijo okolja in tveganji, ki jih ti predstavljajo za stabilnost in varnost. Posebno pozornost bo namenila potrebam svojih najbolj oddaljenih regij, ki so še posebej izpostavljene tem tveganjem.

Tudi strateški kompas potrjuje odločenost EU, da vlaga v pomorsko varnost in svojo svetovno prisotnost, da bi zagotovila neomejen dostop do povezovalnih pomorskih poti in spoštovala pomorsko mednarodno pravo. V njem je določen namen EU, da bo v celoti

³⁵ <https://www.mspglobal2030.org/unesco-and-european-commission-launch-new-flagship-guide-on-msp/>.

izkoristila svojo politiko pomorskih partnerstev, npr. s postanki v pristaniščih, skupnimi vajami in krepitvijo zmogljivosti.

EU bo še naprej sodelovala z regionalnimi partnerji za pomorsko varnost, da bi obravnavala vse večjo prisotnost svetovnih in regionalnih akterjev, med katerimi nekateri ne oklevajo pri uporabi izrednih sil na nestabilnih območjih ter tako spodbujajo mednarodna prizadevanja za mir in stabilnost, destabilizirajo države in njihova gospodarstva ter so vpleteni v kršitve človekovih pravic.

EU bo še naprej pozorno spremljala dogajanje in se v sodelovanju s partnerji, kot je NATO, hitro odzvala na vse grožnje pomorski varnosti. EU bo še naprej pomagala ohranjati prost in varen dostop do odprtega morja, pri čemer se bo opirala na svoje izkušnje z bojem proti nadnacionalnim kriminalnim dejavnostim na morju, kot so piratstvo v zahodnem Indijskem oceanu ter tihotapljenje in trgovina z ljudmi v Sredozemlju. Zato se je EU odločila, da bo izvajanje koordinirane prisotnosti na morju v Gvinejskem zalivu podaljšala za dve dodatni leti in tovrstno koordinirano prisotnost začela izvajati tudi v severozahodnem Indijskem oceanu. EU bo razmislila tudi o uporabi koncepta „koordinirane prisotnosti na morju“ na drugih potencialnih pomorskih interesnih območjih. Poleg tega bo še naprej pomagala krepiti zmogljivosti tretjih držav za spremljanje njihovega pomorstva ter zagotavljanje pomorske varnosti in zmogljivosti na področju kazenskega pregona.

3.2 Varnost na morju in spodbujanje dostojnih delovnih pogojev po vsem svetu

Za ribolovni in pomorski sektor so značilni zahtevni, nevarni in zelo tvegani delovni pogoji, ki jih je dodatno poslabšala pandemija COVID-19. Še vedno je nesprejemljivo veliko smrtnih primerov in poškodb. Za negotove pogoje, zlorabe in neenako obravnavanje so dovzetni predvsem delavci migranti.

EU v okviru svoje agende za mednarodno upravljanje oceanov in skupne ribiške politike spodbuja dostojno delo v ribištvu v skladu s cilji Mednarodne organizacije dela (MOD), Mednarodne pomorske organizacije (IMO) in Organizacije OZN za prehrano in kmetijstvo (FAO) ter v sodelovanju s partnerskimi državami. Še naprej bo spodbujala ratifikacijo in učinkovito izvajanje Konvencije MOD št. 188 o delu na področju ribolova ter druge ustrezne mednarodne standarde³⁶, zlasti tiste, ki so določeni v konvencijah MOD³⁷. V ta namen bo uporabila sporazume o partnerstvu o trajnostnem ribištvu, zlasti z izvajanjem skladnega nabora določb o socialnem upravljanju, in po potrebi regionalne organizacije za upravljanje ribištva. EU bo v dvostranskih dialogih ter znotraj regionalnih in mednarodnih forumov obravnavala prisilno delo in druge oblike dela, ki kršijo človekove pravice, na področju ribištva, tudi kadar bodo te oblike odkrite v okviru boja proti ribolovu IUU. V sporočilu o dostojnem delu po vsem svetu³⁸ je podprta strategija EU za spodbujanje dostojnega dela na svetovni ravni, pri čemer so s politikami EU opredeljeni ključni instrumenti.

³⁶ Da bi vsem zagotovili varnost na morju, bi bilo treba učinkovito spodbujati in spoštovati obstoječe mednarodne standarde za delovne pogoje in pravice delavcev. Ključnega pomena je spodbujanje širše ratifikacije in učinkovitega izvajanja Konvencije Mednarodne organizacije dela (MOD) o delu v pomorstvu, 2006, kot je bila spremenjena (MLC, 2006). EU v okviru svoje skupne ribiške politike in njene zunanje razsežnosti spodbuja dostojno delo v ribištvu v skladu s cilji MOD, Mednarodne pomorske organizacije (IMO) in FAO ter v sodelovanju s partnerskimi državami.

³⁷ Vključno s Konvencijo IMO o standardih za usposabljanje, izdajanje spričeval in stražarjenje za osebje na ribiških ladjah (STCW-F).

³⁸ COM(2022) 66 final.

EU in njene države članice imajo vodilno vlogo tudi pri izboljšanju zakonodaje s področja pomorske varnosti in spodbujanju visokokakovostnih standardov na svetovni ravni pri IMO, pa tudi na ravni EU. Namen je odpraviti ladijski promet, ki ne izpolnjuje standardov, izboljšati zaščito potnikov in posadk, zmanjšati tveganje za onesnaževanje okolja, ki nastane zaradi izvajanja dejavnosti ali nenamerno (npr. razlitja nafte, izgube zabojujnikov), ter zagotoviti, da gospodarski subjekti, ki uporabljajo dobre prakse, s poslovnega vidika niso prikrajšani v primerjavi s tistimi, ki so pri pomorski varnosti pripravljeni izbrati bližnjico. Komisija in države članice se lahko zanesejo na tehnično in znanstveno podporo Evropske agencije za pomorsko varnost.

Najpomembnejši sta varnost in zaščita prometnega sistema, EU pa ima na tem področju še naprej vodilno vlogo v svetu. Zakonodaja EU na področju odgovornosti države zastave, pomorske inšpekcije in preiskovanja nesreč prispeva k varnemu, zavarovanemu in učinkovitemu pomorskemu prometu. Ključnega pomena so stalna prizadevanja mednarodnih, nacionalnih in lokalnih organov, deležnikov in državljanov.

4. POGLABLJANJE ZNANJA O OCEANIH

Oceanska znanost, opazovanje oceanov, okoljsko spremljanje in napovedovanje so nujni za **ukrepanje na podlagi dokazov za zaščito in trajnostno upravljanje oceanov. Naše znanje o oceanih je še vedno preveč pomanjkljivo.** Ukrepi in rešitve za krizo glede zdravja oceanov ter razvoj trajnostnega modrega gospodarstva so odvisni od ravni našega znanja, razumevanja in zmogljivosti za inovacije.

EU je zavezana pobudi ZN za desetletje oceanskih znanosti za trajnostni razvoj (2021–2030). Evropska politika na področju raziskav in inovacij dopolnjuje, vodi in pospešuje preobrazbeno agendo EU za zeleni dogovor.

Obzorje Evropa: ključni program EU za financiranje raziskav in inovacij (2021–2027)

- *V okviru programa Obzorje Evropa je letno dodeljenih približno 350 milijonov EUR za financiranje morskih in pomorskih zadev. Program podpira poglobljanje znanja o oceanih ter spodbuja nove zamisli in pobude za reševanje izzivov, povezanih z oceani.*
- *V okviru programa Obzorje Evropa je letno namenjenih dodatnih 110 milijonov EUR za evropsko misijo „obnova naših oceanov in voda do leta 2030“ za obdobje 2021–2023. Misija je namenjena prikazovanju praktičnih rešitev za čiščenje voda, obnovo degradiranih ekosistemov in prehod modrega gospodarstva na podnebno nevtralnost.*

EU je vzor dobre prakse pri **izmenjavi morskih podatkov in opazovanju oceanov.** V okvirni direktivi o morski strategiji je podrobno določena obveznost držav EU, da izmenjujejo morske podatke ter sodelujejo na ravni EU in regionalni ravni z namenom izboljšanja zbiranja podatkov in spremljanja, dopolnila pa bi se lahko s pobudo za opazovanje oceanov, v okviru katere bi se strukturiralo in uskladilo zbiranje morskih podatkov v Evropi. V pomorskem informacijskem sistemu za Evropo WISE Marine³⁹ in evropski mreži za pomorsko opazovanje in podatke (EMODnet) so na voljo informacije in podatki o stanju

³⁹ [WISE Marine – Marine Information System for Europe \(Pomorski informacijski sistem za Evropo\) \(europa.eu\)](https://europa.eu).

morij v Evropi. Copernicusova storitev za spremljanje morskega okolja⁴⁰ zagotavlja brezplačne in odprte morske podatke ter spremljanje oceanov v realnem času, napovedovanje ter, skupaj s Copernicusovo storitvijo za spremljanje podnebnih sprememb⁴¹, storitve spremljanja in napovedovanja oceanskega podnebja, in sicer tako za morske bazene EU kot tudi za svetovne oceane. EU je močna partnerica v pobudi skupine G7 Future of the Seas & Ocean Initiative (pobuda za prihodnost morij in oceanov) in pobudi GEO Blue Planet (pobuda skupine GEO modri planet), ki sta namenjeni zagotavljanju informacij o oceanih in obalah javnosti. Z digitalizacijo in naprednimi orodji se lahko optimizira in podpre trajnostnost operacij na morjih.

V okviru raziskovalnih programov EU se bo podpiralo zbiranje dokazov, ki jih uporabljajo svetovni znanstveni organi, vključno z neodvisnimi znanstvenimi odbori, Medvladnim panelom za podnebne spremembe (IPCC) in Medvladno platformo za znanstveno politiko o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES), ki zagotavljajo ciljno usmerjeno podporo pri sprejemanju odločitev. **Novo ali posodobljeno obstoječe mednarodno dvosmerno znanstveno-politično stičišče** bi lahko prineslo dodano vrednost, saj bi spodbujalo zdravje oceanov in trajnostnost, ocenjevalo znanje in podpiralo oblikovanje politik.

EU sprejema ukrepe za spodbujanje **oceanske pismenosti** ter bo še naprej podpirala ukrepe za vključevanje državljanov in s tem spremembe dojemanja, vrednot, odnosov in osebnega ravnanja, ki spodbujajo trajnostne prakse. Da bi EU okrepila delo na področju oceanske pismenosti, je začela sodelovati tudi z Medvladno oceanografsko komisijo Unesca.

Znanstvena diplomacija krepi vzajemno razumevanje ter skupno vizijo in ukrepanje. EU državam, ki niso članice EU, in organizacijam pomaga z raziskovalnimi partnerstvi, projekti in financiranjem v okviru programa Obzorje Evropa in instrumenta Globalna Evropa. Organizacije regionalnih morij so pomembni nosilci regionalnega morskega znanja in vzajemnega razumevanja stanja morskega okolja.

SKLEPNA UGOTOVITEV

To skupno sporočilo poziva EU in njene države članice, naj okrepijo svoje sodelovanje, da bi zaščitile čiste, zdrave, produktivne in odporne oceane, ki se izkoriščajo trajnostno ter v varnih in pravičnih delovnih razmerah, ter obenem zagotovile stabilnost in varnost na morju. Skupno sporočilo se opira na mednarodne vloge EU in njenih držav članic kot zanesljivih partneric in odločnih zagovornic trajnostnosti, pa tudi kot vzornic in odgovornih akterk, ki želijo z vsemi mehanizmi sodelovanja skupaj z mednarodnimi partnerji, ki si prizadevajo za skupni cilj, na vključujoč način in v velikem obsegu zvišati mednarodne standarde.

Da bi Komisija in visoki predstavnik izvedla te ukrepe, bosta sodelovala z Evropskim parlamentom, Svetom, državami članicami EU ter drugimi ustreznimi institucijami EU in mednarodnimi institucijami.

⁴⁰ <https://www.copernicus.eu/sl/storitve/morsko-okolje>

⁴¹ <https://www.copernicus.eu/sl/storitve/podnebnne-spremembe>